

OSTRAVSKÁ UNIVERZITA
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Zaniklá jazyková krajina – metodologie výzkumu toponym

Katarzyna Jonkisz

Jazyková krajina

- Jazyk veřejných dopravních značek, reklamních billboardů, názvů ulic, místopisných názvů, obchodních nápisů a nápisů na vládních budovách společně vytváří jazykovou krajinu daného území, regionu nebo městské aglomerace.
(Landry, Bourhis, 1997)

Výzkum jazykové krajiny

- jazyky vyskytující se ve veřejném prostoru, často v multietnických komunitách
- oficiální (top-down) a neoficiální texty (bottom-up)
- vztah mezi jazyky: jedno- a vícejazyčné texty, jaké informace obsahují jednotlivé jazykové verze

Historická jazyková krajina

- většina výzkumů je synchronní
- diachronní přístup umožňuje pozorování vývoje a změn
- historické fotografie, dochované nápisy, memoáry apod.
- Římská říše (Pavlenko – Mullen, 2015); Kyjev (Pavlenko, 2010); George Town, Penang, Malajsie (Ben Said – Wai See Ong, 2019),

Jazyková krajina zmizelé Karvinné

- hornická obec zmizelá
v důsledku těžby uhlí

Jazyková krajina zmizelé Karvinné

- multietnická společnost (v roce 1930: Češi 42,3%, Poláci 44,2%, Němci 6,3%)
- 1. polovina 20. století
- historické fotografie se sbírek Státního okresního archivu Karviná a polského Národního digitálního archivu, knižní publikace

Možnosti výzkumu

- Byla jazyková krajina v minulosti skutečně vícejazyčná?
- Jaké jazyky jazyková krajina obsahovala?

OSTRAVSKÁ
UNIVERZITA
FILOZOFICKÁ FAKULTA

OSTRAVSKÁ
UNIVERZITA
FILOZOFICKÁ FAKULTA

OSTRAVSKÁ
UNIVERZITA
FILOZOFICKÁ FAKULTA

OSTRAVSKÁ
UNIVERZITA
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Židovská modlitebna v Karvině, vysvěcená dne 15. září 1929.
Jüdisches Bethaus in Karwin, eingeweiht am 15. September 1929.
Żydowski dom modlitwy w Karwinie, poświęcony dnia 15. września 1929.

OSTRAVSKÁ
UNIVERZITA
FILOZOFICKÁ FAKULTA

OSTRAVSKÁ
UNIVERZITA
FILOZOFICKÁ FAKULTA

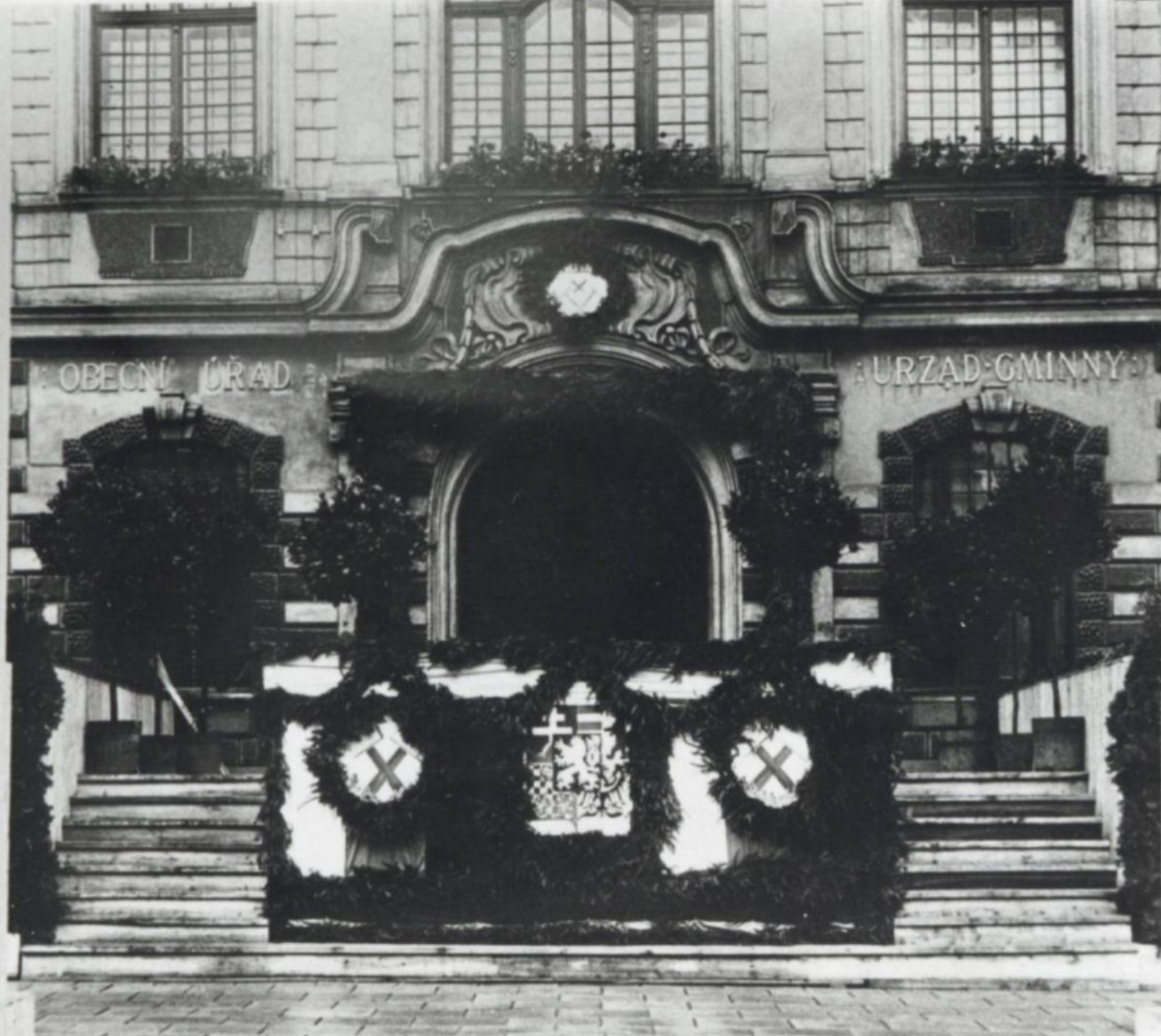

Možnosti výzkumu

- realizace jazykové politiky

OSTRAVSKÁ
UNIVERZITA
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Možnosti výzkumu

- změny jazykové krajiny

OSTRAVSKÁ
UNIVERZITA
FILOZOFICKÁ FAKULTA

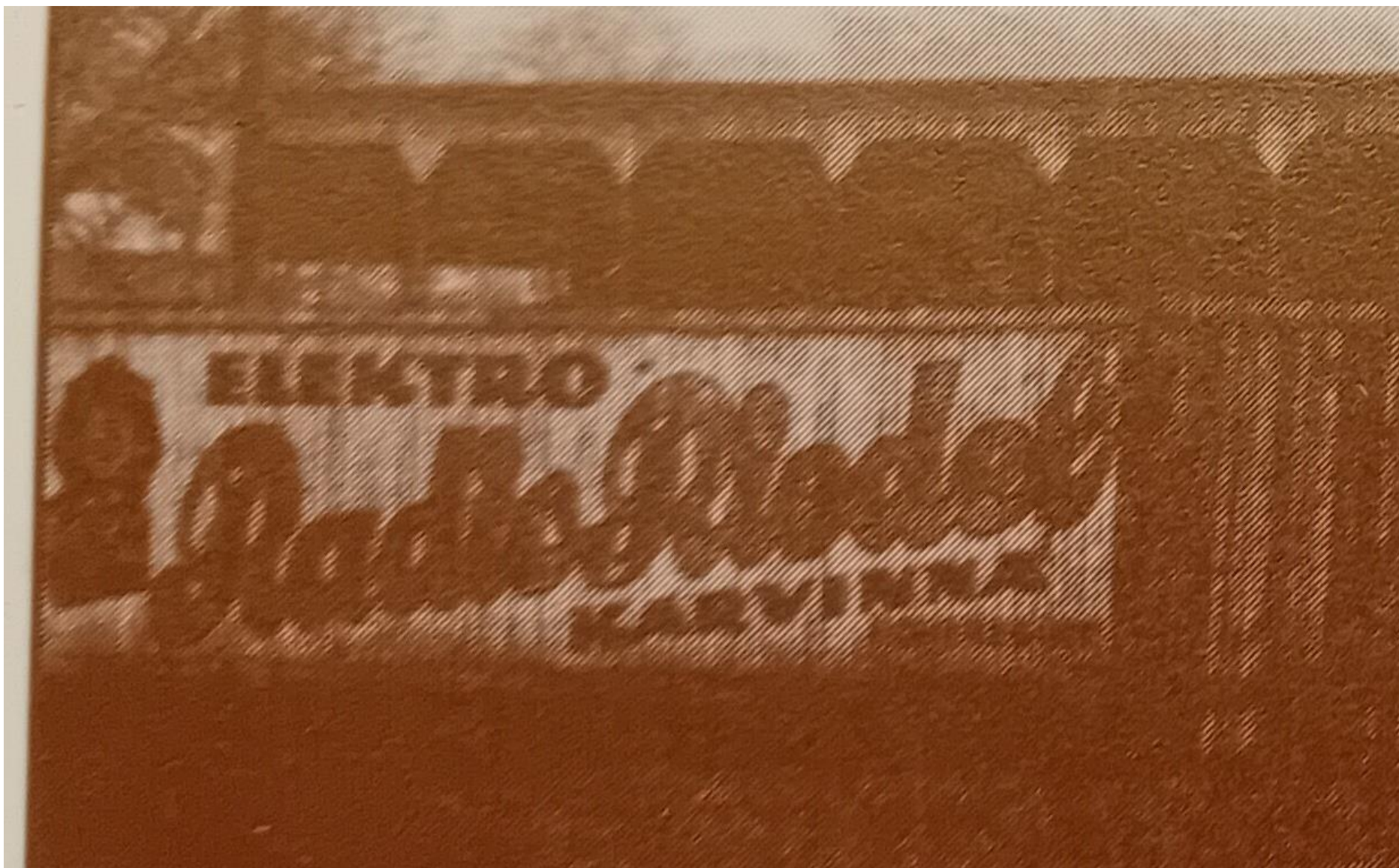

OSTRAVSKÁ
UNIVERZITA
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Možnosti výzkumu

- Výskyt toponym v několika variantách

OSTRAVSKÁ
UNIVERZITA
FILOZOFICKÁ FAKULTA

KARWIN — Bahnhof — Dworzec kolejowy

OSTRAVSKÁ
UNIVERZITA
FILOZOFICKÁ FAKULTA

FIL IX
POTRAVNÍ DRUŽSTVO
BŘANSKYCH ÚŘEDNÍKŮ A DOZORCŮ V HADNÉ
KONSUM VEREIN
DER BERGBAUBEAMTEN- UND AUFSICHER IN HADNÉ
SPOLKA SPOŻYWCZA
URZĘDNIKÓW I DOZORCÓW WOPALN W HADNÉ

OSTRAVSKÁ
UNIVERZITA
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Grunt na ten cmentarz
ofiarowali p. Józef Kraina
i małżonka jego Ewa, właściciele
realności w Karwinej N^{ro} 228.

Wdzięczni ewangelicy
z Karwinej i Solcy.

• Památník

Omezení

- kvalita fotografií a zachycení jenom částí textu

OSTRAVSKÁ
UNIVERZITA
FILOZOFICKÁ FAKULTA

OSTRAVSKÁ
UNIVERZITA
FILOZOFICKÁ FAKULTA

OSTRAVSKÁ
UNIVERZITA
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Omezení

- ne vždycky je možné přesné určení roku vzniku fotografie

Omezení

- množství materiálu – kvantitativní zpracování není možné

Omezení

- stejné znění v češtině a v polštině

Závěry

- výzkum může potvrdit, že určité jevy se vyskytovaly ale nemůže s jistotou konstatovat přesnější teze, jelikož sběr materiálu je velice omezený
- výzkum historické jazykové krajiny není možný se stejným metodologickým aparátem jako synchronní studia, ale je zajímavým nástrojem doplňujícím výzkumy vývoje multietnických území, jazykové politiky, jazykové situace

BEN SAID, S. – WAI SEE ONG, T. (2019): Tracing linguistic changes on shop signs in Malaysia: a diachronic examination of George Town, Penang. *Sociolingwistyka*, 33, s. 209–230.

GORTER, D. (eds., 2006): *Linguistic Landscape: A New Approach to Multilingualism*. Clevedon – Buffalo – Toronto.

farnostdoly.cz

HAJZLEROVÁ, I. – MATROSOVÁ, V. (2009): *Zmizelá Morava a Slezsko. Karviná*. Praha – Litomyšl.

CHMIEL, J. – SZYMIK, J. (1999): *Stará Karviná ve fotografii*. Karviná.

KRAVČÍK, R. (2018): *Karvinské hornické kolonie*. Karviná.

LANDRY, R. – BOURHIS, R.Y. (1997): Linguistic landscape and ethnolinguistic vitality: An empirical study. *Journal of Language and Social Psychology*, 16, s. 23–49.

PAVLENKO, A. (2010): Linguistic Landscape of Kyiv, Ukraine: A Diachronic Study. In: SHOHAMY, E. – BEN-RAFAEL, E. – BARNI, M. (eds., 2010) *Linguistic Landscape in the City*. Bristol, s. 133–150.

PAVLENKO, A. – MULLEN, A. (2015): Why diachronicity matters in the study of linguistic landscapes. *Linguistic Landscape*, 1, s. 114–132.

Sbírka obrazového a fotografického materiálu Státního okresního archivu Karviná

Sbírka polského Národního digitálního archivu (Narodowe Archiwum Cyfrowe)

starakarvina.cz

ŠLACHTA, F. (1937): *Dějiny hornického města Karvinné*. Karvinná.

OSTRAVSKÁ UNIVERZITA
FILOZOFICKÁ FAKULTA

KONTAKTY

Katedra českého jazyka

Katarzyna Jonkisz

Reální 5, 701 03 Ostrava

TELEFON | E-MAIL

katarzyna.jonkisz.s01@osu.cz

WWW.OSU.CZ

